

BACHELOROPPGAVE

Emnekode: GLD360

Navn: Ina Opheim

Hvordan kan de fem grunnleggende ferdighetene integreres i undervisningen på gården som læringsarena?

How can the five basic skills be integrated into teaching, using the farm as a learning arena?

Dato: 30.05.2016

Totalt antall sider: 28

Forord

Da har jeg kommet til veis ende med bacheloren, det har vært et arbeidsomt år men svært lærerikt. Bakgrunn for temaet *gården som læringsarena* er en blanding mellom det didaktiske fra egen skolegang og praktiske erfaringer fra gården. Dette er en læringsarena som kan by på ulik og variert undervisning. Arbeidet har gitt meg et godt innblikk i hvordan dette kan gjøres, og hvilke faglige og sosiale muligheter som finnes på gården. Arbeide med grunnleggende ferdigheter på denne læringsarenaen vil i stor grad være knyttet til konkrete handlinger. Jeg har stor tro på at dette er noe jeg vil bringe videre inn i min yrkesutøvelse, og har tilegnet meg mye kunnskap om hvordan dette kan utføres.

Jeg vil gjerne takke min veileder Hans Petter Andersen for gode råd til både skriving og litteraturtips. Mine nærmeste har vært utrolig hjelpsomme og tålmodige, og gitt meg rom for å fordype meg i oppgaven. En takk til min søster, bror og mine to svigerinner for å ha hjulpet meg med korrektur og den siste finpussen.

Skjelstadmark, mai 2016

Ina Opheim

Sammendrag

I denne oppgaven ville jeg se om de grunnleggende ferdighetene kunne integreres i undervisningen på gården som læringsarena. Ettersom jeg selv er gårdbruker og under utdanning til å bli lærer er dette noe jeg ser på som en god kombinasjon. Målet med observasjon av en klasses dag på gården var å finne ut om de brukte noen av de fem ferdighetene: *lesing, skriving, regning, digitale og muntlige ferdigheter*. Samtalen med læreren, var for å finne ut hvilke fokusområder de hadde på en slik dag. Gården som læringsarena har vist seg å være en flott arena for å øve «annerledes» på ferdighetene. Elevene får konkrete arbeidsoppgaver som gir mål og mening, noe som er viktig i tilegnelse av ny kunnskap. De to ferdighetene *å kunne skrive* og *digitale ferdigheter* uteble fra min observasjon, men dette er noe som kan trekkes inn både på gården og som en del av etterarbeidet.

Grunnleggende ferdigheter er vesentlig for all læring, og for at elevene skal kunne utvikle og lære i både skole, arbeid og samfunnsliv (Utdanningsdirektoratet, 2012). Det er ikke alltid vi har fokus på ferdighetene, men gården kan være et fint utgangspunkt for øving.

Hela kroppen behövs

Ögon kan se och öron kan höra
men händer vet best hur det känns att göra.
Huden vet bäst när någon är nära.
Hele kroppen behövs för att lära.

Hjärnen kan tänka och kanske förstå,
men benen vet bäst hur det är att gå.
Ryggen vet best hur det känns att bära.
Hela kroppen behövs för att lära.

Om vi skal lära oss nå't om vår jord,
så räcker det inte med bara ord;
Vi måsta komma den nära.
Hela kroppen behövs för att lära.

(Ukjent forfatter. Hentet fra Jordet 2014: s.63)

Innholdsfortegnelse

Forord.....	i
Sammendrag.....	ii
Innholdsfortegnelse	iii
1.0. Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Gården som læringsarena – før og nå.....	2
1.3 Hvorfor trenger elevene gården – hvorfor trenger bonden eleven?	2
2.0. Læring utenfor klasserommet, teoretiske og didaktiske perspektiver.....	3
2.1. Uteskole.....	3
2.2. John Dewey	4
2.3. Hva er læring?	4
2.4. Motivasjon.....	5
2.5. Læreplanverket for kunnskapsløftet.....	6
2.5.1. Generell del	6
2.5.2. Prinsipper for opplæringen.....	6
2.5.3. Læreplaner for fagene	6
2.5.4. Grunnleggende ferdigheter.....	7
2.5.5. Digitale ferdigheter som grunnleggende ferdighet.....	7
2.5.6. Muntlige ferdigheter som grunnleggende ferdighet.....	7
2.5.7. Å kunne lese som grunnleggende ferdighet	8
2.5.8. Å kunne regne som grunnleggende ferdighet	9
2.5.9. Å kunne skrive som grunnleggende ferdighet.....	9
3.0 Metode.....	10
3.1 Utvalg	10
3.2 Observasjon.....	10
3.3 Intervju	10
3.4 Forforståelse	10
3.5 Analyse.....	11
3.6 Etske betraktninger.....	11
4.0 Resultat.....	11
4.1 Å kunne regne	11
4.2. Muntlige ferdigheter.....	12
4.3. Å kunne lese	13
5.0. Drøfting	13
5.1. Gården som læringsarena, som et utvidet læringsrom i arbeidet med grunnleggende ferdigheter.	15
5.2. Samarbeid som en viktig del av læringen	18
5.3. Metodekritikk	19
5.4. Videre forskning.....	20
5.5. Konklusjon	20
Litteraturliste	22
Vedlegg 1. Intervjuguide.....	24

1.0. Innledning

Gården er en uendelig ressurs for dagens elever, dette av mange grunner. Det er ikke mange elever i dag som vokser opp med foreldre som gårdbrukere, og heller ikke besteforeldre. Skal man kunne klare å ta vare på kulturlandskap og fortsatt ha trygg norsk mat i fremtiden, trenger vi bonden. Dagens unge er framtida for Norge, og da er det viktig at de gjennom sitt skoleløp og lærer grunnleggende gode verdier og kunnskap om lokalsamfunnet og viktigheten av den norske bonden. Med grunnleggende kunnskap mener jeg at elevene eksempelvis må vite om livssyklusen til ei ku, fra produksjon til forbruk.

Det jeg velger å vektlegge i denne oppgaven, er de fem grunnleggende ferdighetene. Disse er en forutsetning for læring og utvikling i skolen, arbeid og samfunnsliv (Utdanningsdirektoratet, 2012). Ferdighetene er helt vesentlig for at elevene skal utvikle seg, og for å nå målene som står i læreplanen. Problemstillingen for denne oppgaven er som følgende: **Hvordan kan de fem grunnleggende ferdighetene integreres i undervisningen på gården som læringsarena?**

For å avgrense undersøkelsen har jeg valgt en gård i Stjørdal kommune som driver med denne typen undervisning. Jeg var der en dag, der jeg observerte 2.trinn og deres undervisning på gården. I min observasjon la jeg vekt på de fem grunnleggende ferdighetene under arbeidet, og ikke i frileken. Grunnen til at jeg har valgt å observere, er for å se hvordan disse ferdighetene inngår i undervisningen på gården.

1.1 Bakgrunn

Når man har vokst opp landlig, og med gården som en del av levebrødet, er dette noe som står sterkt, både som mor og når jeg nå skal ut å arbeide i skolen. Gården innehar verdier og en kulturarv som er viktig å formidle til elevene. Hvis man tar i bruk gården som et utvidet klasserom (Jordet, 2010), vil elevene lære direkte og praktisk om det store kretsløpet som de selv er en del av. Jeg har hørt om mange elever som er med ut i arbeidslivet som en del av deres opplæring, men i mitt nærområde er det få hele klasser som har muligheten til å dra ut å ha undervisning sammen på gården.

Teorien i denne oppgaven vil i all hovedsak være med for å styrke opp under problemstillingen. Teoretikere og pedagoger som kan være sentrale i en slik type oppgave kan være; Vygotskys syn på det sosiale fellesskapet (Imsen, 2005: s.330), Bruner tanker om samarbeid som en viktig del av læringen (Imsen, 2005: s.331) og Deweys

erfaringspedagogikk (Imsen, 2005: s. 325). Jeg velger videre å vektlegge John Dewey, på grunnlag av hans erfaringspedagogikk, og dens rolle på andre læringsarenaer. Jeg velger å ta en del om uteskole, da jeg ser på denne læringsarenaen som overordnet i forhold til gården som læringsarena. Mye av teorien og didaktikken skrevet om uteskole er i aller høyeste grad gjeldende på gården.

1.2 Gården som læringsarena – før og nå

Før 1850 – 70-årene lærte de fleste barn det de trengte for å klare seg i livet på gården, skogen og fisket (Baune, 2007; Parow, 2007a: s. 8). I takt med industrialiseringen ble det mindre behov for arbeidskraft på gårdene. Samtidig som dette skjedde ble samfunnet mer komplekst (Parow, 2007a). Fokuset i skolen ble i større grad lagt vekt på at elevene skulle finne seg arbeid utenfor gården. Denne endringen kom først i byene, og senere ute på landet. Denne utviklingen medførte, ifølge Parow (ibid.), at elevene ble fremmedgjort for det store kretsløpet, som de selv er en del av. De fikk ikke lenger den samme tilknytningen til bonden, og bondens hovedoppgave: fra jord til bord. På den andre siden, ble bondeyrket et mer og mer ensomt yrke, og til tider et yrke som ikke ble verdsatt nok. For å bøte på elevenes manglende innsikt i produksjon av mat, ble tiltak som gratis gårdsbesøk og opplysningsmateriell gjort tilgjengelig (Parow, 2007a: s.9).

1.3 Hvorfor trenger elevene gården – hvorfor trenger bonden eleven?

I løpet av de siste 20-30 årene har samfunnet forandret seg betraktelig. Jolly (2007) skriver at dagens unge er mer inne enn ute, og har mer stillesittende aktiviteter. De har gode kunnskaper om teknologien som har omkranset oss de siste årene, men kunnskap om grunnleggende sammenhenger er smal. Det er kanskje en selvfølge for oss voksne at det som vokser i jorda blir til mat, gress blir til melk og ull blir til klær, men for mange unge er dette fragmentert og meget abstrakt (Parow, 2007b: s.26). Hvis gården og skolen klarer å danne dette samarbeidet, vil det virke positivt når det gjelder videreføring av vår kulturarv. Bonden får ei attåt næring, og det blir ikke så ensomt å være på gården. For alle yrkesgrupper er det viktig med rekruttering, og de som holder på i ei næring vil gjerne lære bort og vise sitt håndverk. Dette gjelder også selvsagt bonden. Bonden kan formidle sin kunnskap til lærelystene elever.

Næringa selv ønsker å tilby skolene kunnskapsmateriell om landbruket og matproduksjonen og en mulighet til å bli kjent med norske bønder (Bondelaget u.å.). Bondelaget har en egen nettside som er aktuell for skolebarn, her finnes undervisningsopplegg, tips og spill for skoleelever i alle aldre.

2.0. Læring utenfor klasserommet, teoretiske og didaktiske perspektiver

I 1997 skrev barneombud Trond Waage en kronikk i Vårt Land (referert av Jordet, 2010: s. 17). Denne kronikken setter søkelyset på selve systemet for læring og utdanning. Trond Waage ser på datidens ungdommer som desillusjonerte og lite engasjerte i sin egen læring. Det handler om at skolen stort sett tilbyr én av mange måter å organisere læring på (Jordet, 2010). Hovedbudskapet i kronikken er ifølge Jordet (2010: s.17) også aktuelt i dag, og skriver videre at variert opplæring vil ta bedre vare på de store forskjellene vi finner hos elevene.

«Læring må i langt større grad basere seg på et pedagogisk helhetsperspektiv hvor sanselighet, kroppslighet, kreativitet og følelser får sin naturlige plass i samspill med de kognitive funksjonene [...] Noen kaller det levende læring. Vi kan også kalle det meningsfull læring» (Jordet, 2010: s. 22-23).

Jordet (2010) mener at den uformelle læringsarenaen kan påvirke elevene positivt. Eksempelvis trekker Jordet (ibid.) frem betingelser som er gunstige for elevenes læring: lærer – elev-relasjon og senkede skuldre hos elevene. Forskningsrådet (2008) skriver at lærere rapporterer om roligere elever etter gårdsbesøk, og mener dette kommer av mestringsfølelse. På andre læringsarenaer vil andre rammefaktorer gjelde, og denne variasjonen kan føre til at den enkelte elev vil lykkes i sine oppgaver (Jordet, 2010: s.16). Selv om Jordet refererer til uteskole, kan man si at gården som læringsarena er en underkategori under uteskole. For at det skal være meningsfylt å ta i bruk gården som læringsarena må denne undervisningen danne et samspill mellom teoretiske, praktiske og estetiske kunnskaps- og læringsformer (Jordet, 2010).

2.1. Uteskole

Jordet (2010) kaller uteskole for en samlebetegnelse for all undervisning som skjer utenfor klasserommet, skolens fysiske og sosiale omgivelser.

«Uteskole er en måte å arbeide med skolens innhold på hvor elever og lærere bruker nærmiljø og lokalsamfunn som ressurs i opplæringen – for å supplere og utfylle klasseromsundervisningen. Uteskole innebærer regelmessig og målrettet aktivitet utenfor klasserommet» (Jordet, 2010: s.34).

Når det gjelder undervisning på en annen læringsarena enn klasserommet, kan man velge mellom en bred og en smal forståelse (Jordet, 2010). En bred forståelse innebærer at uteskole brukes som et middel for å fremme elevenes allmenne dannelse (Jordet, 2010: s.32). Hvis

man velger denne typen tilnærming krever det grundig planlegging av undervisningen. Hva, hvordan og hvorfor vil være nøkkelord i planleggingen. Den smale forståelsen av uteskole brukes i all hovedsak til å nå spesifikke faglige, sosiale eller andre mål i opplæringen (ibid.). Disse sekvensene kan være korte ekskursjoner eller at man for eksempel tar med seg hjelpemiddel (meterstokk) ut for å måle hvor lang fotballbanen er.

Uteskole handler om å ta i bruk nærområdet for å tilegne seg kunnskap. Undervisningen utenfor klasserommet gir helt andre tilnæringsmåter og arbeidsmåter til kunnskapen. På slike læringsarenaen finner vi helt andre fremgangsmåter enn i klasserommet. Elevene bruker i større grad sine sanser og kropp til å løse oppgaver. Jordet (2010) mener vi må knytte sammenhenger mellom det som skjer i klasserommet og det vi holder på med på uteskole. Det avgjørende med tanke på elevenes læring er altså relasjonen mellom aktiviteten i og utenfor klasserommet (Jordet, 2010: s.36).

2.2. John Dewey

Allerede tidlig på 1900-tallet lanserte Dewey ideen om elevaktiv og erfaringsbasert undervisning (referert av Imsen, 2005: s.325). Erfaringspedagogikken vektlegger elevenes aktive handling i en ytre fysisk og sosial virkelighet. Imsen (2005) skriver også at Dewey legger vekt på individets aktive medvirkning i læreprosessen. Elever kan ikke passivt sitte å ta imot kunnskap, uten å gjøre ting og høste erfaringer av det de gjorde (referert av Imsen, 2005: s.38). I det elevene har forstått sammenhengen mellom handling og resultat, har læring skjedd (ibid.). I norsk skole har det vært en tendens til at bare deler av denne erfaringspedagogikken har blitt videreført. Jordet (2010) viser til at forskning som er gjort på dette området, konkluderer med at det er teori og læreboka som blir vektlagt mest, ikke den aktive handlinga. Man har funnet ut at norske skoler i veldig liten grad benytter seg aktivt av nærmiljøet. Dette kan enten være som ressurs i konkrete læreplanmål eller som en del av tverrfaglig undervisning i nærmiljøet.

2.3. Hva er læring?

Som Skaalvik & Skaalvik (2005) skriver er det ingen som nøyaktig vet hvordan mennesker lærer. Ingen vet eksakt hva som skjer psykologisk og fysiologisk når læring finner sted. Teorier som antagelser har blitt utviklet for å prøve å forklare hvordan vi lærer.

«De sosiokulturelle teoriene betrakter læring som et sosialt fenomen. Kunnskap ses som konstruert gjennom praktiske aktiviteter der flere samhandler, ofte omtalt som «sosiale

praksiser» [...] I dette perspektivet ses læring som et resultat av interaksjon med andre i læringsmiljøet» (Skaalvik og Skaalvik 2005: s.27).

I følge sosiokulturell læringsteori er kunnskap noe som konstrueres gjennom praktiske aktiviteter og i samhandling med andre. Interaksjon og samhandling ses som grunnleggende for læring (Skaalvik og Skaalvik 2005: s.63).

Imsen (2005) nevner at det er tre dimensjoner knyttet til læring: innhold, prosess og funksjon. Som Andresen (2011) sier, handler dette om at elevene skal lære og forstå, og videre bruke denne informasjonen/kunnskapen i gitte situasjoner. Her har gården som læringsarena en gylden mulighet, det meste av det elevene lærer på en slik arena vil være knyttet til praktiske oppgaver. Deweys teori ligger nært knyttet til denne måten å lære på, ifølge Imsen (2005) legger Dewey vekt på individets aktive medvirkning i læringsprosessen. Den ytre stimuleringen vil ikke påvirke læringen i den grad erfaringer vil. Når individet har forstått sammenhengen mellom handling og resultat, da først har læring funnet sted. Å la elevene ta i bruk sine egne erfaringer og knytte det til teorien, er kjernen i skolens virksomhet (Jordet, 2010: s.19). Tilegnelse av ny kunnskap må også ha en viss forankring i praktiske oppgaver (ibid.).

2.4. Motivasjon

Skaalvik & Skaalvik (2005) mener motivasjon er en situasjonsbestemt tilstand, og denne kan påvirkes av verdier, erfaringer, selvvurdering og forventninger. Hvordan læreren legger til rette for undervisningen har også stor betydning for elevenes motivasjon. Denne forståelsen av begrepet motivasjon er tett knyttet til den sosiokulturelle teorien (Imsen, 2005).

Imsen (2005) forklarer motivasjonsbegrepet slik: «Motivasjon defineres gjerne som det som forårsaker aktivitet hos individet, det som holder denne aktiviteten ved like, og det som gir den mål og mening» (Imsen 2005: s.375). Videre legger Imsen (2005) vekt på tre dimensjoner i menneskesinnet, kognisjon, følelse og motivasjon. Disse tre henger nøye sammen, og motivasjon springer ut av samspillet mellom det kognitive og det følelsesmessige grunnlaget. Grunnlag for all motivasjon er følelser (Imsen, 2005: s.377). Hvilke følelser vi kjenner på, vil variere ut ifra hva vi holder på med og hvordan vi er som personer. På gården som læringsarena vil de fleste av elevene få en emosjonell kontakt med dyrene, jamfør det Jordet (2010: s. 352) mener når han skriver om opplevelsen av lamming, slakting og rovdyrtrussel.

For å få mest mulig ut av undervisningen er det et ideal at elevene arbeider og lærer ut ifra den indre motivasjonen (Imsen, 2005: s.382). Videre skriver Imsen (ibid.) at

arbeidsoppgavene må oppleves som meningsfulle. I lys av problemstillingen, kan gården med sine varierte arbeidsoppgaver i stor grad appellere til den indre motivasjonen hos elevene.

2.5. Læreplanverket for kunnskapsløftet

Jordet (2010) skriver at LK06 forutsetter at skolen tar i bruk andre læringsarenaer i opplæringen. Dette finner vi igjen i alle delene av LK06. Som Jordet (ibid.) viser til, finner vi dette direkte uttrykt i både læreplanmål, generell del og i prinsipper for opplæring.

2.5.1. Generell del

Den generelle delen av læreplanen ble videreført fra L97 til LK06 uten endringer. Det sentrale idégrunnlaget er elevaktivitet og at skolen skal bruke nærmiljøet og lokalsamfunnet som ressurser i opplæringen (Jordet, 2010: s. 215).

«Uteskole åpner alle tenkelige muligheter for kroppslig, sosial og emosjonell utfoldelse [...] En opplæring som gir elevene opplevelser og muligheter for innlevelse, utfoldelse og deltakelse utenfor klasserommet, gir dem anledning til å bruke alle sider av seg selv – de får bruke «hode, hjerte og hånd» i læreprosessen.» (Jordet, 2014: s. 216-217).

Som nevnt tidligere skriver Imsen (2005) at Dewey legger vekt at elevene skal være aktive i læringsprosessen. Dette kommer til uttrykk i den generelle delen av læreplanen:

«Lokalsamfunnet, med dets natur og arbeidsliv, er selv en vital del av skolens næringsmiljø (Utdanningsdirektoratet, 2015: s. 21)». Dette forteller oss at skolen som læringsarena ikke er nok for å imøtekomme alle målene. Her må skolen ta med seg eleven ut for å finne andre læringsarenaer, her vil gården kunne by på både natur og arbeidsliv.

2.5.2. Prinsipper for opplæringen

«Skolen skal legge til rette for at lokalsamfunnet blir involvert i opplæringen på en meningsfylt måte» (Jordet 2010: s.218). Når man legger dette prinsippet i grunn som en del av opplæringen, ser vi at dette ikke er noe læreren selv kan bestemme. Skolen *skal* legge til rette for dette samarbeidet. Involvering av lokalsamfunn vil gi tilgang på en helt annen/ny form for kunnskap og læringsressurs. Det legges til rette for en opplæring med opplevelse, innlevelse, utfoldelse og deltakelse (Jordet, 2010).

2.5.3. Læreplaner for fagene

Jordet (2010) skriver at kompetansemålene i læreplanen er tydelig inspirert av sosiokulturell teori. Spesielt kan man se tegn etter Vygotskys teorier om språket som en viktig del av læringen. Læreplanen har mye fokus på at elevene skal samtale, forklare, beskrive osv., altså

det muntlige, eller samspillet med andre. Mange av målene i læreplanen er praktiske mål, og da må man som Jordet (ibid.) skrive finne seg en annen læringsarena enn selve klasserommet.

2.5.4. Grunnleggende ferdigheter

I kunnskapsløftet står det nedskrevet fem grunnleggende ferdigheter, dette er: muntlige ferdigheter, digitale ferdigheter, å kunne lese, å kunne skrive og å kunne regne. Disse ferdighetene skal gå på tvers av alle fagene. Disse ferdighetene utgjør en grunnleggende forutsetning for læring i alle fag, og for at elevene skal få vist sin kompetanse. Jordet (2010) presenterer i sin bok flere undervisningsopplegg som kan knyttes til uteskole, læreplanmål og øving i de ulike ferdighetene. Et av undervisningsoppleggene han presenterer handler om et nært samarbeid til en sauebonde. Denne undervisningen legger til rette for et samarbeid med bonden og sauen over to år. Mine refleksjoner knyttet til undervisningsopplegget og til de grunnleggende ferdighetene vil jeg ta for meg i drøftingsdelen.

Satsingen på grunnleggende ferdighetene kom frem som et resultat av svake resultater på flere internasjonale prøver. Disse undersøkelsene skulle vise skoleelevers kompetanse innenfor lesing og realfag (Andersen, 2014: s.84). Videre skriver Andersen (ibid.) at Hilde Traavik mener det burde vært sju grunnleggende ferdigheter, og trekker frem: *sosiale og estetiske ferdigheter* og *grunnleggende ferdigheter i bruk av kroppen*. Disse siste ferdighetene hadde uten tvil vært riktig med tanke på uteskoleperspektivet (ibid.). Når elevene skal øve på disse ferdighetene utenfor klasserommet, innebærer dette at de lærer seg å lese og tolke tekster de naturlig møter på en annen læringsarena.

2.5.5. Digitale ferdigheter som grunnleggende ferdighet

Digitale ferdigheter si å kunne bruke digitale verktøy, medier og ressurser til å løse oppgaver på en hensiktsmessig og forsvarlig måte. Når elevene skal lære seg å bruke digitale verktøy er det viktig at de lærer seg å bruke nettvett, og bruker god dømmekraft i sin nettbruk.

Nøkkelord knyttet til denne ferdigheten er: søke, navigere, sortere, kategorisere, tolke, kommunisere, presentere, personvern og etikk (Utdanningsdirektoratet, 2012). I de aller fleste yrker i dag, krever det en viss kompetanse for digitale ferdigheter. Tar man gården som utgangspunkt, er det i dag blitt vanlig å føre besetning, påmelding til slakt og resultater digitalt.

2.5.6. Muntlige ferdigheter som grunnleggende ferdighet

Muntlige ferdigheter vil si å kunne samtale, lytte og diskutere. Sammen med andre skal man skape en forståelse. Man skal også lære seg å bruke språket bevisst, med tanke på emne og

mottaker. Språket er det geniale systemet som setter oss i stand til å ivareta relasjoner og sammenhenger (Imsen 2005: s.278). Muntlige ferdigheter er avgjørende for livslang læring og for å kunne delta aktivt i både samfunns- og arbeidsliv (Utdanningsdirektoratet, 2012).

På gården vil elevene få kompetanse både når det gjelder begreper knyttet til næringa og det praktiske, men de vil også kommunisere seg imellom på et mer dagligdagsnivå. Denne ferdigheten finner vi igjen i læreplanmålene for faget naturfag, for eksempel som et mål i mangfold i naturen etter 7.trinn: «fortelle om hvordan noen planter, sopp og dyr brukes i ulike tradisjoner [...] og diskutere om bruken er bærekraftig» (Utdanningsdirektoratet, 2015: s. 53). For å nå dette målet må eleven kunne presentere fagstoff og bruke faglige begrep, jamfør Imsen (2005), når hun skriver om viktigheten av samtalens kvalitet, slik at elevene bruker språket for å tilegne seg nytt lærestoff. Rent praktisk på gården kan dette være en aktivitet som går på tjærebrenning, hvordan dette blir til, og hva det ble brukt til.

Når elevene arbeider med praktiske oppgaver mener Jordet (2010) at elevene i større grad kan reflektere og diskutere over sin egen rolle og egen læring. Når elevene har gjort en aktivitet vil denne typen metakognisjon fremstå som reell og autentisk (Jordet, 2010: s. 86). For elevene vil uteskole bidra til at de får mer taletid enn i klasserommet. I praktiske aktiviteter har de noe å snakke om, og det er aktivitetens innhold som definerer samtalen (ibid.). På den uformelle læringsarenaen vil terskelen for å si noe bli lavere. På grunn av at dette er uformelle læringsarenaer vil også språket elevene bruker bli mer uformelt. Elevene er ikke så bekymret for å ta ordet under slike undervisningsformer, fordi rammene er i motsetning til klasserommet friere. I klasserommet vil alle lytte til den ene eleven som tar ordet, mens ute vil det i stor grad variere hvor mange som hører på. Som Jordet (2010) skriver vil samtalen bli friere og mer spontan, og elevene vil i større grad dele sine tanker og følelser. Slik vil denne læringsarenaen gi alle elever større muligheter for å uttrykke seg muntlig enn det de ellers ville inne i klasserommet (Jordet, 2010: s.87). I det elevene kommer seg ut på andre læringsarenaer skjer det mye, som av forskjellige grunner påvirker elevene. Dette kan for eksempel være dyrespor, dette vil skape nysgjerrighet hos elevene, de vil finne ut hvilket dyr som har vært der. Dette vil stimulere elevene til å snakke (ibid.). Fordi rammene for denne læringsarenaen er fri og uformell vil det åpnes opp for flere spørsmål fra elevene. Disse er det viktig å ta tak i, nettopp på grunn av at du da møter elevene på deres premisser (ibid.).

2.5.7. Å kunne lese som grunnleggende ferdighet

Å kunne lese handler om å forstå og skape en mening fra det du leser. Å lese gir innblikk i andres meninger, opplevelser, skaperkraft, uavhengig av tid og sted (Utdanningsdirektoratet,

2012: s.10). Hvis man skal oppnå livslang læring, er det grunnleggende å lese på papir og digitalt.

Å lese som grunnleggende ferdighet handler ikke kun om tekst satt sammen av ord og bokstaver, men også illustrasjoner, symboler og andre uttryksmåter. Som Hennig (2012) skriver, handler lesing om fire former for kunnskap: kunnskap om tekst, kontekst, lesing og litterær leseferdighet. Når man skal lese en tekst vil det være viktig hvordan vi leser den, avhengig f.eks. om det er fakta i samfunnsfag eller om det er en skjønnlitterær tekst.

2.5.8. Å kunne regne som grunnleggende ferdighet

Å kunne regne er å bruke matematikken på en rekke måter, både i skole og hverdag. Vi møter matematikken overalt; når vi lager mat, handler, leser rutetabell, geometri og mer. Å kunne regne innebærer å resonnerer og bruke matematiske begreper, fremgangsmåter, fakta og verktøy for å løse problemer og for å beskrive, forklare og forutse hva som skjer (Utdanningsdirektoratet, 2012). Som Høines (2011) skriver handler matematikken om å ta barnas begrepsverden inn og bruke dette som grunnlag for undervisningen.

I denne ferdigheten er det viktig å se at det ikke er bare i mattetimene vi bruker denne ferdigheten, men at den brukes som et supplement i annen undervisning. Ser vi igjen på kompetansemålene finner vi denne ferdigheten igjen i læreplanen for naturfag: teknologi og design etter 4.trinn: «planlegge, bygge og teste enkle modeller av byggkonstruksjoner og dokumentere prosessen fra idé til ferdig produkt med tekst og illustrasjoner» (Utdanningsdirektoratet, 2015: s. 52). Når dette målet legger vekt på enkle modeller, kan dette godt være en oppgave som går ut på å lage fuglekasser, kanskje av materialet som kommer fra gårdens egen skog?

2.5.9. Å kunne skrive som grunnleggende ferdighet

I skolen har skriftspråket en stor plass, kanskje enda større enn det muntlige språket (Imsen 2005: s.287). I alle fagene elevene møter i skolen, er den skriftlige ferdigheten vektlagt, om man skriver fortellinger i norsk, tall i matematikk eller skriver forsøksrapport i naturfag. Å kunne skrive vil si å kunne ytre seg forståelig og på en hensiktsmessig måte om ulike emner og å kommunisere med andre (Utdanningsdirektoratet, 2012). På lik linje som muntlig ferdighet må elevene beherske den skriftlige ferdigheten, slik at de tilpasser sine egne tekster etter formål, innhold og mottaker.

3.0 Metode

Min metode er ikke positivistisk eller konstruktivistisk, men pragmatisk. En pragmatisk posisjon kan betraktes som et forsøk på å forene trekk ved positivismen og konstruktivismen (Postholm og Jacobsen, 2011: s.29). Når man undersøker pragmatisk avdekkes ulike sider ved virkeligheten. Ettersom læring er dynamisk og endres over tid, er det vi måler indikasjoner på det som forstås som læring (ibid.). Det vi observerer fra dag til dag kan variere fordi læring er noe som skjer hele tiden, og elevene er i stadig utvikling.

3.1 Uvalg

Til observasjoner og intervju har jeg valgt en gård som har drevet med gården som læringsarena i flere år. Driverne av gården brenner for denne læringsarenaen og har et godt samarbeid med en barneskole i nærheten. Jeg valgte å observere 2. trinn mens de hadde undervisning på gården.

3.2 Observasjon

I denne delen av metoden har jeg valgt å være en fullstendig observatør. Som Postholm & Jacobsen (2011: s.52 (min oversettelse)) skriver: «er en fullstendig observatør, en observatør som observerer fra sidelinjen, men samtidig er til stede i settingen hvor handlingen pågår».

Når man skal drive systematisk innsamling av data ved hjelp av observasjon forutsetter det at observasjonen har et fokus (Postholm og Jacobsen, 2011). I denne datainnsamlingen er det de grunnleggende ferdighetene jeg er ute etter. I min forskning vil jeg se på om disse kommer til uttrykk i undervisningen på gården.

3.3 Intervju

Da jeg var på observasjon valgte jeg også å ha en samtale med læreren som var med elevene denne dagen. Dette var for å prøve å danne meg et bilde av hvilket fokus læreren hadde på slike dager, og om de hadde for- og etterarbeid. På forhånd hadde jeg strukturert en intervjuguide, slik at jeg hadde en liste over hvilke tema jeg ønsket svar på (Postholm og Jacobsen, 2011). Mitt intervju er et halvstrukturert intervju (ibid.) Fremgangsmåten på det halvstrukturerte intervjuet er å ha noen relevante spørsmål klare på forhånd, men samtidig være åpen for at andre tema skal tas opp (ibid.) Årsaken til at jeg ville ha et intervju med læreren var for å få et supplement til observasjonene.

3.4 Forforståelse

Før jeg gikk i gang med datainnsamlingen, hadde jeg en forforståelse av hva jeg kom til å finne ut. Som bonde selv, har jeg gjort meg mange tanker rundt gården som læringsarena. Jeg

hadde i tidligere arbeid med bacheloren kommet frem til ulike metoder for å integrere de fem grunnleggende ferdighetene i læringsarbeid på gården. I Jordet (2010) og Fiskum & Husby (2014) sine verk har jeg fått innblikk i hva de mener om uteskole (her: gården som læringsarena) og grunnleggende ferdigheter. Dette har lagt grunnlaget for min videre forskning innenfor problemstillingen.

3.5 Analyse

I min analyse av datainnsamlingene valgte jeg først og fremst se på observasjonene. I denne delen av analysen var det hensiktsmessig å se på de grunnleggende ferdighetene hver for seg. I min observasjon fant jeg ingen observasjon av hverken skriving som grunnleggende ferdighet eller digitale ferdigheter. Da disse uteble fra min analyse, står jeg igjen med lesing, regning og muntlige ferdigheter. Det jeg har funnet ut om disse ferdighetene har jeg valgt å skrive om i kapittelet: Resultater.

3.6 Etiske betraktninger

Som Postholm & Jacobsen (2011) skriver styrker det kvaliteten i en forskers arbeid at han/hun er etisk bevisst. Videre utdyper de at den første etiske handlingen er å informere elevene om *hvorfor*, før den utforskende aktiviteten settes i gang. Elevene må også vite at alt du som forsker noterer og observerer forblir konfidensielt, og navn blir anonymisert (Postholm og Jacobsen, 2011: s.134-135). I mitt arbeid har jeg valgt å anonymisere navn på både elever, lærere, skole, gårdseier og gård.

Før elevene startet i gang med arbeidet de skulle utføre, spurte jeg om jeg kunne få si noen ord om hvem jeg var, og hvorfor jeg var der. Jeg prøvde etter beste evne å fortelle at jeg skulle skrive en oppgave om elever når de er ute på gården. Det er ikke så enkelt å forklare elever i andre trinn at jeg ikke skal navngi de i en oppgave, men presiserte at jeg kom til å notere hva jeg hørte og hva jeg så, uten å bruke navnene deres.

Et passivt samtykke ble sendt ut til skolen, slik at jeg kunne bruke mine observasjoner i en bachelor.

4.0 Resultat

4.1 Å kunne regne

Da jeg var sammen med elevene på gården, fant jeg ut at regning som en grunnleggende ferdighet kommer tydelig frem i forskjellige settinger. Den elevgruppen jeg fulgte ble delt inn i 3 grupper, og de skulle innom 4 poster i løpet av dagen. Den ene gruppa skulle sage ved,

kubbene skulle være ca. 30 cm. lange. Å overvære diskusjonene elevene i mellom, da de skulle finne ut hvor langt 30 cm. var, var ganske interessant. Elevene viste med armene hvor langt de mente 30 cm. var, og ble enige om hvor de skulle sage. Da gruppa var ferdig på denne posten, regnet de opp hvor mange kubber de hadde saget, og fant ut hvem som hadde saget mest.

På en av de andre postene skulle de mate og stelle; kaniner, kaninunger, høner og kyllinger. Jeg var ikke selv sammen med denne gruppen på dette tidspunkt, men overhørte de mens de skulle vaske hendene før lunsj.

Elev1: Ååå! Har dere vært til kaninungene?

Elev2: Ja, de var så søte!

Elev1: Hvor store var de?

Elev2: (Viser størrelse med hendene) Så store var de.

Elev3: Nei, de var så store. (Viser størrelse med hendene)

Elev2: (Viser nok en gang samme størrelse som før) Så store var de, for jeg målte de med hendene!

4.2. Muntlige ferdigheter

For å observere denne ferdigheten valgte jeg å legge vekt på muntligheten mens elevene holdt på med oppgavene. Jeg valgte å velge bort samtalen elevene seg imellom under frilek. Mens elevene holdt på med sine oppgaver inne hos hesten, grisen og sauene brukte de den muntlige ferdigheten mye. De beskrev hvordan dyrene så ut, og hvordan de var å ta på. Grisen «Snacks» var en favoritt, og de var veldig ivrige på å snakke og fortelle om han. Elevene fortalte hverandre hvordan ting skulle gjøres, og de samarbeidet om å gjøre oppgaver. Denne delen av fjøset er i den gamle delen, og har et vindu inn til den nye delen, der kyrne er. 3 elever stod i vinduet og kikket inn til kyrne, og følgende samtale fant sted:

Elev1: Se på kua, hun tror jeg har kalv i magen!

Elev2: Det ligger en kalv i hjørnet!

Elev3: Den er helt våt!

(Kua reiser seg, og eleven ser en del av etterbyrden)

Elev2: Se, det henger noe ut av rompa!

(Elevene rynker på nesa, men tydelig at de har sett dette før)

4.3. Å kunne lese

I en kontekst som dette, er det en annen type form for lesing enn elevene ellers driver med. Rundt omkring på gården er det forskjellige plakater og tekster elevene leser. Inne på alle postene hang det plakater der det stod hvilke arbeidsoppgaver elevene hadde. Regler for hvordan man oppfører seg inne i fjøset sammen med dyra stod også på alle dørene som ledet inn i fjøset.

Øremerkene til dyrene, disse skrevet med tall, ble også lest opp. Der hvor hesten bodde hang det navneskilt, dette ble lest av flere elever. Og den ene eleven bemerket at det manglet en bokstav på navnet til hesten, og at denne hadde falt ned.

Ettersom min undersøkelse ikke viste noen form for skriving eller digitale ferdigheter, er dette ferdigheter som kan være utfordrende å integrere i undervisningen på gården. Etter det læreren fortalte er ikke dette noe som blir prioritert i etterarbeidet, selv om det er fullt mulig. På grunnlag av samtale med læreren viste det seg at de ikke hadde noe spesielt faglig fokus på slike dager, men at den læringen som skjedde kom naturlig i arbeidet på gården.

5.0. Drøfting

I denne oppgaven valgte jeg å se på grunnleggende ferdigheter og knytte disse opp imot gården som læringsarena. Er gården en god arena for å øke ferdighetene innenfor lesing, skriving, regning, muntlige- og digitale ferdigheter? Selv om ikke alle disse ble representert i resultatene, har jeg funnet ut at denne arenaen kan øve eleven innenfor både lesing, regning og muntlige ferdigheter. På gården som læringsarena vil bare fantasien og kreativiteten legge lokk på de mulighetene som finnes. Som lærer gjelder det bare å ha det rette fokuset, de fleste oppgavene man gjør kan man knytte til en av ferdighetene, men man må se det og ta tak i det. I min observasjon så jeg en gylden mulighet til å ta tak i ferdigheten *å regne*, da elevene holdt på med vedsaging med 30 cm. lange vedskier. Dette uteble, selv om det hadde vært en fin innfallsvinkel til å snakke om lengde. Jeg snakket litt med intervjuobjektet om akkurat dette etter endt dag, og hun var helt enig i at dette kunne vært gjort på mange måter. Ettersom planen for undervisningen var sendt ut til skolen på forhånd kunne ulike oppgaver på denne posten vært planlagt. Elevene kunne ha funnet andre ting rundt seg som de mente var 30 cm. De kunne også ha regnet hvor mange cm. de til sammen hadde sagt opp, og prøvd å gjøre om summen til både meter og centimeter. Digitale ferdigheter handler ikke kun om å bruke datamaskinen, men kan også være å bruke et fotoapparat. Det er mulig at dette blir brukt, men den dagen jeg observerte så jeg ingen bruk av digitale hjelpemiddel. Elevene kunne ha

foreviget dagen sin på gården ved å ta bilder av hverandre, dyr og andre ting på gården. Bildene hadde de i et etterarbeid kunne brukt for å knytte ord til bilde, begrep til bilde og i en eventuell presentasjon. Ferdigheten å *kunne skrive* kunne blitt knyttet til dette etterarbeidet. Jeg hadde en observasjonsdag, og kan ikke med bakgrunn i det si hvordan gården som læringsarena drives, men kan se litt av tendensene. Dessverre ser det ikke ut som om fokuset på ferdighetene er til stede, men at det som forekommer av læring er basert på uformell læring som skjer naturlig i samhandling og oppgaveløsning.

Ettersom jeg er bonde selv, er dette et interessant tema. Gården har som jeg skrev innledningsvis forandret seg enormt de siste 150 årene. En bonde har helt andre oppgaver i dag, og de fem grunnleggende ferdighetene er noe alle yrkesaktive i dagens samfunn må kunne. Selv om gården som læringsarena ikke skal være en metode for å rekruttere barn og unge til gårdsyrke, er det greit å presisere at noen ferdigheter er nødvendige for å lykkes i alle yrker. I dagens samfunn er det tendenser til at barn ikke vet hvor melka eller biffen kommer fra. Ei personlig erfaring fra min egen sønn på 6 år kan godt trekkes inn for å belyse det jeg mener:

«Vi var tomme for melk, og fant ut at vi skulle hente melk rett fra tanken i fjøset. Den eldste ville gjerne ha denne melka, mens han på 6 år utbrøt: «*Ja, men det er jo KUMELK!!*» Til svar fra den eldste fikk 6-åringen beskjed om at all melk var kumelk, og at det var den samme» (Personlig erfaring).

Dette er barn som har vokst opp på gård, men så lenge ingen forteller dem om dette, er det ikke en selvfølge at Tine-melk kjøpt på REMA1000 er den samme melka som kommer rett fra kua. Det samme kan man si om kyr med horn, det finnes mange barn og voksne som i dag tror alle med horn er okser. Ser man i bøker, er oksene ofte avbildet med horn, og elgoksen har horn men ikke elgkua. Dette er grunnleggende kunnskap jeg mener barn og unge bør ha, men noen må fortelle dem det. I disse tilfellene kan gården som læringsarena gi dem konkrete «bevis» for hvordan det egentlig er. Ved å ta tak i dette får elevene læring i form av nye begreper som kan knyttes til gården.

I år sendte bondelaget ut brosjyrer og infoskriv til lokale bondelag, dette var med tanke på at de lokale bondelagene skulle ut i skolene eller inn i klasserommene (Bondelaget, u.å.).

Fokuset i disse brosjyrene var: «*Hvor kommer maten vår fra?*». For de aller yngste var det en liten brosjyre med litt tekst og tegneoppgaver om kua, sauene, høna, grisen og kornet. Mens til de litt eldre var det en litt større brosjyre med mer tekst, bilder og spørsmål underveis. Begge

brosjyrene hadde som mål å forklare elevene hva de ulike dyrene gav oss, og hva dyrene selv likte å spise. Alle tips og ideer i disse aktivitetshæftene og undervisningsoppleggene som er skissert er forankret opp imot lærerplanen. Inne på bondelaget sin nettside finnes materiell som både lærer og gårdbruker kan bestille. Her finnes både spill, bøker og brosjyrer både lærere, bønder og elever kan dra nytte av. I dette aktualiseringsmaterialet handler det ikke først og fremst om et samarbeid hver eneste uke i året, men for å la elevene bli kjent med gården og dyrene. Hvis det er ønskelig fra både gårdbruker og skole, kan dette føre til et tettere samarbeid, og gården som læringsarena kan bli et faktum. Disse konkretiserings – og aktivitetshæftene appellerer til øving i grunnleggende ferdigheter. Quiz er noe som etter min erfaring er noe som er veldig populært hos elevene, og disse kan lastes ned fra bondelaget sin side. Her møter elevene spørsmål som går på begrep knyttet til gården og forskjellige måleenheter. Dette kan være nyttig som ressurser i enten forberedelse til besøk på gården eller som etterarbeid.

Motivasjon er som skrevet tidligere en viktig faktor for at elevene skal lære. De fleste barn/elever jeg vet om er glad i å holde på med dyr. På gården som læringsarena kan dette føre til at elevene har mer av den indre motivasjonen i møte med denne læringsarenaen. Undervisningen på gården er knyttet til meningsfulle oppgaver som elevene ser hvorfor må gjøres. I en matematikktime på skolen er det ikke sikkert elevene ser meningen i å holde på med brøk. Men på gården er det viktig at elevene vet hva en trekvart ($3/4$) av ei mjølskuffe er, fordi det er så mye kraftfôr den kua skal ha. Konkrete eksempler som gir undervisningen mål og mening er som jeg ser det, viktig som et supplement til klasseromundervisningen. Definisjonen av begrepet motivasjon gir oss all grunn til å tro at gården som læringsarena kan oppnå en form for undervisning som gir elevene mål og mening. Ingen av aktivitetene man utfører på gården er uten mening. Gir vi ikke dyrene mat, vil de ikke lenger kunne produsere mat til oss, gjør vi ikke våronn får vi ingen avling, hugger vi ikke ved gror landskapet rundt oss igjen. Alle disse aktivitetene gir elevene mål og mening, de skjønner hvorfor det må gjøres, hvis det forklares selvfølgelig.

5.1. Gården som læringsarena, som et utvidet læringsrom i arbeidet med grunnleggende ferdigheter.

I mitt arbeid med oppgaven har jeg gjort meg opp tanker med alternative undervisningsopplegg som kan knyttes til gården og samtlige av de fem grunnleggende ferdighetene. Det ene opplegget har jeg hentet inspirasjon fra Arne Nikolaisen Jordet. Jordet (2010, s.352-353) tar i bruk sauen som ressurs i norsk mat- og kulturhistorie. I prosjektet som

Jordet (ibid.) beskriver handler det om samarbeid med en lokal sauebonde, lag og foreninger, og arbeidet strekker seg over to skoleår. Kompetansemålet som Jordet (ibid.) har valgt ut er fra læreplanen i mat og helse, etter 4. årstrinn: Eleven skal kunne «fortelje om ei utvald råvare og korleis ho inngår i matvaresystemet, frå produksjon til forbruk» (Utdanningsdirektoratet, 2015). Alle de fem grunnleggende ferdighetene kan knyttes opp imot dette arbeidet.

Digitale ferdigheter kan elevene øve seg på når de fører statistikk over antall lam totalt, værere og søyer og antall lam per søye. Her kan elevene bruke programvaren Excel, og bruke både tabell og diagram. *Å kunne skrive* som ferdighet kan elevene bruke gjennom loggbok når de ute i feltet. *Lese* som ferdighet øver de på når de forteller om det de har loggført, både digitalt og i egne loggbøker. *Muntlige ferdigheter* er noe elevene øver på gjennom hele dagen, og som jeg så på min observasjonsdag prater elevene mye med hverandre. Dette kan være prat av både sosial og faglig art. *Regning* kan kombineres med *digitale ferdigheter*. Elevene regner hvor mange lam og bruker både papir, penn og digitale hjelpemiddel. Som Jordet (2010: s. 352) skriver er ikke dette arbeidet noe som bare kan knyttes opp mot matfaglige elementer, men også fysiske aktiviteter (sauesanking) og emosjonelle elementer (opplevelser av lamming og nyfødte lam om våren, trusselen fra rovdyr i beitesesongen og slakting om høsten). Dette er helt i tråd med det Imsen (2005) skriver om følelser som et viktig grunnlag for motivasjon, og dermed læring. Den kunnskapen eleven får i arbeidet med dette er basert på erfaring, tradisjon og kultur. Dette mener Jordet (2010) ikke kun kan gis i klasserommet.

Som tidligere nevnt har utdanningsdirektoratet har satt sammen et rammeverk basert på de fem grunnleggende ferdighetene, og presiserer at disse er nødvendige for læring og utvikling i skole, arbeid og samfunnsliv (Utdanningsdirektoratet, 2012). Grunnleggende ferdigheter er noe man til daglig må forholde seg til. På gården som læringsarena vil det være muligheter til å øve på disse ferdighetene på andre måter enn hva de vanligvis gjør inne i klasserommet. Ute på gården vil det å lese knytte seg til måleforholdene når man skal blande melkeerstatning til kalv, og skal man måle riktig må man også kunne bruke regning som grunnleggende ferdighet. Elevene kan se på geometriske former, for så å kategorisere disse. Rundt omkring på gården finnes mange forskjellige former, og elevene får konkrete eksempler som de kan knytte til de ulike begrepene. Digitale ferdigheter kan være å ta bilder, og deretter lage en presentasjon som et ledd i etterarbeidet på Power Point, her må også elevene ta i bruk det å skrive som grunnleggende ferdighet. Den muntlige ferdighet vil være knyttet til begreper som man finner knyttet til gården, og samtaler rundt det de holder på med. For mange elever vil denne måten å lære på virke mer hensiktsmessig, da de ser hvordan kunnskapene trengs i det

praktiske arbeidet. Det finnes ingen yrker i dag, der man ikke trenger disse grunnleggende ferdighetene. Som bonde må man eksempelvis kunne regne ut antall kg kraftfôr per ku, lese e-post, melde opp til slakt digitalt, skrive helsekort, og bruke begrep knyttet til gårdsdrifta i samtale med dyrlege eller traktor-reparatør. Disse ferdighetene er også avgjørende i forhold til læring i alle fag og en forutsetning for at eleven skal få vist sin kompetanse (ibid.).

Før elevene dro opp til gården visste de hva de skulle holde på med, dette hadde de snakket om på forhånd. Planen fra gårdseier ble sendt ut, slik at både lærere og elever kunne forberede seg. Selv om jeg som observatør på gården ikke kunne se hvordan de hadde forberedt seg på forhånd, kan det virke som om det faglige ble satt til side på en slik dag. Mitt inntrykk av dagen på gården er at mye læring skjer, men uten så mye fokus på det faglige vil mange muligheter for refleksjon og faglig læring gå tapt. Som intervjuobjektet fortalte i intervjuet, var det ikke tid til refleksjon etter endt dag på gården samme dagen som de hadde vært der, men det ble satt av tid til dette neste skoledag. Da fikk elevene komme med tilbakeblikk på dagen før, de reflekterte over egen læring og hvordan de hadde hatt det. I denne refleksjonsdelen kan også flere grunnleggende ferdigheter inngå, om det er ønskelig.

Som jeg så det i min observasjon, var det å kunne uttrykke seg muntlig som elevene øvde seg mest på. De var veldig ivrige på å fortelle om tidligere erfaringer på gården og om oppgavene de hadde den dagen. De pratet mye sammen, og det er det mye rom for på en slik læringsarena. I klasserommet ville slik prat blitt sett på som støy, men her er det en naturlig del av undervisningen.

Jordet (2010) refererer til Dewey og mener aktivitet og teori, er noe som må gå hånd i hånd. Når elevene gjør aktiviteter på gården, må ikke dette bli forbigått i stillhet. For at læring i ferdigheter skal skje, må refleksjon til. Det kan også være en del av forberedelsene til undervisningen på gården. Hvis elevene vet at de ved neste gårdsbesøk kanskje får oppleve lamming, bør dette være noe de snakker om på forhånd. I etterarbeidet på skolen må elevene snakke om dagen på gården. Først og fremst må de sette ord på tankene sine, og deretter kan tankene konstrueres i form av tekst og bilde. Dette kan gjelde øving i alle de fem grunnleggende ferdighetene, elevene tar med seg teorien de har lært ute på gården og øver i andre sammenhenger. Selv om man flytter deler av opplæringa ut av klasserommet betyr det altså ikke at man avviser klasserommet som læringsarena som sådan (Jordet, 2010: s.33). Men ved å ta i bruk et utvidet klasserom, gir opplæringen i større grad sikte på alle de ulikhetene vi har innad i klassen, både med tanke på elevenes bakgrunn og elevenes forutsetninger (ibid.).

Motivasjon, som jeg skrev innledningsvis er viktig for all læring. Tar vi utgangspunkt i Skaalvik & Skaalvik (2005), er elevenes forventninger viktig. I min praksis har jeg erfart at alle dagene utenom det «normale», altså turdager, uteskole og ekskursjoner blir sett på som veldig motiverende. Vi kan ta i bruk Jordet (2010) sitt begrep i denne sammenhengen, «det utvidete læringsrom», om disse hendelsene. Disse læringsrommene, på lik linje som gården, gir elevene økt motivasjon, nettopp fordi de ikke er inne på klasserommet. Elevene snakker mye om det på forhånd, og uttrykker glede ved slike dager. Dette er helt i tråd med hva Imsen (2005: s.377) sier om at all motivasjon er følelser. Selv om jeg ikke hadde fritid/frilek som betingelser for min observasjon, så jeg at når elevene kom på gården var de fulle av motivasjon og forventinger til dagens gjøremål. De gikk rett i gang med leken rundt samlingspunktet, og var veldig kjappe til å sette seg ned å lytte når tiden var inne for oppstart. Når elevene så ble sendt, sammen med en voksen, til sine arbeidsoppgaver var de ivrige på å komme i gang. Elevene var nysgjerrige på om det hadde kommet noen kalver, hvordan det gikk med kyllingene og kaninungene. I min observasjon av dagen på gården, kan jeg si at elevene viste oppriktig glede ved å være der, og alle hadde sine favorittgjøremål. Da dagen nærmet seg slutten begynte også noen av elevene å snakke om sauene, og om de kanskje hadde begynt lamminga til neste gang. Dette viser at allerede mens de er ute på gården, begynner de å snakke om og glede seg til neste gang de skal dit. Så lenge elevene setter ord på sine tanker og følelser rundt oppgavene de gjør på gården, øver de også på *muntlige ferdigheter*.

På gården som læringsarena vil det forekomme mange forskjellige uttrykksformer, illustrasjoner og symboler, som kanskje ikke elevene har sett før. På kunstgjødselsekken kan vi se logoen til både Yara og Felleskjøpet, og det vil være flere ordbilder og annen tekst rundt omkring på gården som elevene kan lese. Det kan også være oppskrifter på hvordan ting skal gjøres, kanskje matoppskrifter eller sjekklister for dyrestell. I motsetning til det elevene leser på skolen vil konteksten på de tekstene de møter på gården være annerledes og kreve en annen form for lesing.

5.2. Samarbeid som en viktig del av læringen

Selv om ikke samarbeid var en del av mitt forskningsprosjekt, så jeg under min observasjon at dette var noe som tydelig kom frem. Og som Jordet (2010) sier er aktiviteter utenfor klasserommet i stor grad basert på elevsamarbeid. Mange av arbeidsoppgavene elevene gjennomførte ble som et resultat av samhandling og kommunikasjon. Dette funnet er helt i tråd med hva Jordet (2010) sier om klasserommet utenfor. Også teoretikeren Dewey mener all

erfaring er knyttet til det sosiale (Jordet, 2010: s.124). Som jeg skrev tidligere har også Bruner pedagogiske tanker til begrepet samarbeid. Elevene lærer å ta ansvar for sin del av oppgaven, og forstår at oppgaven er en nødvendig del av helheten. Ingen kan arbeide isolert, for alle er avhengige av hverandre (Imsen, 2005: s.331). Som nevnt tidligere vektlegger den sosiokulturelle teorien samhandling og læring i et sosialt fellesskap. Og for å være en del av et sosialt fellesskap må elevene selv aktivt bidra, og gjennom handling knytte teori og praktiske oppgaver sammen.

Når elevene skulle sage ved, var de snar til å koble seg sammen to og to, for å holde saga på hver sin side. Etter hvert som arbeidet med å sage ble tyngre, og bukken veden lå på vugget, ropte de til flere elever for at de måtte komme å stå på. Slik ble det lettere for elevene å sage, og de kom i mål med oppgaven ved å delegere arbeidsoppgaver og samarbeide.

Samarbeid som en del av mine funn vil i stor grad kunne knyttes til *muntlige ferdigheter*. Det vil være svært vanskelig å samarbeide om en oppgave uten å bruke språk og begreper for å forklare for hverandre. Å samarbeide vil skape gjensidig respekt og et godt læringsfellesskap (Imsen, 2005: s.331) Hvis alle elever føler seg inkludert i klassen og føler seg som en del av fellesskapet, vil det også være enklere å ta ordet. Hvis man føler seg utilpass og utrygg vill ikke dette være gode vilkår for å øve på muntlige ferdigheter sammen med resten av klassen. Så på grunnlag av dette vil jeg tørre å påstå at samarbeid er en viktig del for mestring i muntlige ferdigheter.

5.3. Metodekritikk

De metodene jeg valgte å bruke var observasjon og intervju. Når jeg observerte var jeg så å si en *fullstendig observatør* (Postholm og Jacobsen, 2011), noe som ikke var så lett sammen med barna. Elevene ville gjerne fortelle meg om sine arbeidsoppgaver på gården, og hva de kunne om de forskjellige dyrene. Jeg ble også ofte spurt om hjelp i løpet av skoledagen, og om jeg ville komme å se hva de holdt på med. Da jeg gjorde mitt valg i hvem jeg skulle observere valgte jeg en gård jeg visste hadde besøk av hele klasser. I mitt nærområde er det ikke mange slike gårder, men hadde jeg valgt å dra på andre gårder for min observasjon, hadde jeg kanskje hatt andre funn i mine resultater. Mine funn hadde nok blitt mer reelle hvis jeg hadde hatt observasjoner på forskjellige gårder over en litt lengre periode.

I mitt intervju valgte jeg å ta en kort samtale med læreren som var sammen med elevene den dagen. Temaene jeg skulle spørre om var utarbeidet i forkant. I ettertid ser jeg at det hadde vært like klokt å ha dette intervjuet på et senere tidspunkt, etter at jeg hadde analysert mine

funn etter observasjonen. Hadde jeg sett på funnene mine først, hadde jeg vært mer forberedt til samtalen med læreren.

5.4. Videre forskning

Hvis man skal gå videre på denne forskningen ville det vært en mulighet å observere mer. På andre gårder kunne andre funn ha blitt oppdaget. Jeg vil tro at de forskjellige skolene/gårdene rundt omkring gjør ting på forskjellige vis, i både forarbeid, etterarbeid og på gården forøvrig. Et sammenligningsgrunnlag kunne vært svært interessant for resultatene. Kanskje kunne det vært greit å sammenligne gården som læringsarena og den mer vanlige uteskolearenaen. Når man gjør et slikt forskningsprosjekt blir det også litt knapt med tid, så flere observasjoner på den samme gården hadde også kunnet gi andre eller flere resultater. Testing av elevene innenfor de grunnleggende ferdighetene kunne også gitt oss svar i om de grunnleggende ferdighetene videreutvikles på gården som læringsarena, i forhold til elever som ikke bruker denne læringsarenaen.

Mitt eget undervisningsopplegg om sauen (inspirasjon fra Jordet, 2010), hadde vært et fint forskningsprosjekt. Ettersom jeg har sauebesetning og tilknytning til skolen i nærområdet, kan dette la seg gjøre ved et senere tidspunkt.

I min metode var observasjonen knyttet til arbeidet på gården. I etterkant ser jeg at det hadde vært svært interessant å være med dem skoledagen etter for å se på etterarbeidet. Kanskje integreres flere av de grunnleggende ferdighetene i dette arbeidet.

5.5. Konklusjon

I min bachelor har jeg sett på gården som læringsarena, og hvordan de grunnleggende ferdighetene kan utvikles på denne arenaen. Mine funn viser at elevene jobber mest med den muntlige ferdigheten, men også regning og lesing er ferdigheter som integreres i arbeidet på gården. Disse ferdighetene er noe som egentlig kommer av seg selv, uten at det er noe spesielt fokus på dem. Hadde grunnleggende ferdigheter vært et fokusområde, kunne man planlagt gode økter for å bevisst øve på samtlige av de fem ferdighetene. Kanskje hadde man ikke i hver undervisning hatt øving i alle, men man kunne ha bevisstgjort det mer enn det jeg så i min observasjon. I intervjuet var det tydelig at læreren mente at elevene trivdes veldig godt oppe på gården, og at dette ga så mye mer enn klasserommet alene. Selv om ikke læreren har et teoretisk fokus, kan det være det sosiale samspillet og fellesskapet som ligger til grunn for undervisningen. Noe som igjen gir grunnlag for øving i muntlig ferdighet. Jordet (2010: s.154) mener elevenes grunnleggende ferdigheter kan stimuleres på ulike måter utenfor

klasserommet. Når man tar i bruk gården som en arena for læring innenfor grunnleggende ferdigheter, tar man også i bruk andre innfallsvinkler og andre tilnæringsmåter. Dette er helt i tråd med hva læringsplakaten sier om tilpasset opplæring og varierte arbeidsmåter (Utdanningsdirektoratet, 2015).

Denne oppgaven har gjort at jeg brenner enda mer for dette, enn det jeg gjorde på forhånd. Jeg gleder meg til den dagen jeg er ferdig utdannet og kan ta i bruk det jeg har funnet ut. Fokuset i denne oppgaven har vært grunnleggende ferdigheter, men jeg har også lært at det er mye mer elevene kan få ut av gården som læringsarena. Som teorien belyser er det mange faktorer som påvirker læringa til elevene, også når det gjelder øving i grunnleggende ferdigheter.

Kan gården som læringsarena gi elevene andre innfallsvinkler til de grunnleggende ferdighetene? Som lærer må man velge varierte undervisningsmetoder, og prøve å knytte det teoretiske opp imot det praktiske. Dette vil være fullt mulig på gården som læringsarena, her arbeider elevene med konkrete eksempler og bruker hele kroppen i læringa (Jordet, 2010). Konklusjonen på problemstillingen blir derfor at gården kan være en flott læringsarena for øving på grunnleggende ferdighetene. Både regning, lesing, skriving, digitale- og muntlige ferdigheter kan integreres på denne læringsarenaen. I arbeidet på gården ser elevene behovet for bakgrunnskunnskap, og dette kan øke motivasjonen for videre øving. I denne oppgaven handlet det ikke om å utelukke klasserommet som læringsarena. Klasserommet er i aller høyeste grad en god læringsarena for utvikling både faglig og sosialt, men for å få optimalt læringsutbytte må man ta i bruk andre læringsarenaer. Tverrfaglige prosjekter kan planlegges og legges til gården, som et helt undervisningsopplegg, eller som ledd i undervisningen. Det er mange forskjellige arbeidsmåter og rammefaktorer som påvirker læringen, og hvordan dette skjer. Som lærer er det viktig å ha riktig fokus og bruke sin kreativitet for å finne god undervisning på gården. Så lenge man har fokuset på læring før, under og etter, er jeg ganske sikker på at elevenes grunnleggende ferdigheter kan integreres på denne læringsarenaen. På gården kan man oppnå læring med både hånd, hode og hjerte (Jordet, 2010).

Litteraturliste

- Andersen, Hans P. (2014). *Grunnleggende ferdigheter og uteskole*. (s.83-97) I Tove A. Fiskum og Jon A. Husby (red.) *UTESKOLEDIDAKTIKK. Ta med fagene ut*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Andresen, Marit R. (2011). *Elevers læring og utbytte av et undervisningsopplegg i Gården som pedagogisk ressurs*. (Mastergradsavhandling, NTNU). Marit R. Andresen: Trondheim
- Baune, Tove Aa. (2007). *Den skal tidlig krøkes... Skolen i historisk perspektiv*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Bondelaget (u.å.). *Kontakt mellom bonde og skole*. Hentet 25. april 2016 fra <http://www.bondelaget.no/kontakt-mellom-bonde-og-skole/category1581.html>
- Fiskum, T. A. og Husby, J. A. (red.) (2014). *UTESKOLEDIDAKTIKK. Ta med fagene ut*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Forskningsrådet, (2008) *Kunnskapsstatus og forskningsbehov for Inn på tunet*. Hentet 18.mars 2016 fra: <file:///C:/Users/Bruker/Downloads/KunnskapsstatusogforskningsbehovforIPT-offentlig.pdf>
- Hennig, Åsmund (2012). *Effektive lesere snakker sammen. Innføring i litterære samtaler*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Høines, Marit Johnsen (2011). *Begynneropplæringen. Fagdidaktikk for barnetrinnets Matematikkundervisning*. Bergen: Caspar Forlag
- Imsen, Gunn (2005). *Elevers verden. Innføring i pedagogisk psykologi*. 4.utgave. Oslo: Universitetsforlaget
- Jolly, Linda (2007). *Motiver for gård-skolesamarbeid: Hvorfor trenger barn kontakt med landbruk?* (s.11-23) I Linda Jolly (red.) *Gården som pedagogisk ressurs. Et veiledningshefte for bønder og lærere*. Lastet ned 05.februar 2016 fra: <http://www.livinglearning.org/PDF%20documents/Veiledningshefte/GSPR%20Veiledningshefte0.pdf>
- Jordet, Arne N. (2010). *Klasserommet utenfor. Tilpasset opplæring i et utvidet læringsrom*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Parow, Kristina (2007a). *Gården som læringsarena – før og nå. Historisk tilbakeblikk*. (s.8-10) I Linda Jolly (red.) *Gården som pedagogisk ressurs. Et veiledningshefte for bønder og lærere*. Lastet ned 05.februar 2016 fra: <http://www.livinglearning.org/PDF%20documents/Veiledningshefte/GSPR%20Veiledningshefte0.pdf>.

- Parow, Kristina (2007b). *Hvorfor trenger landbruket skolebarna?* (s.24-26) I Linda Jolly (red.) *Gården som pedagogisk ressurs. Et veiledningshefte for bønder og lærere.* Lastet ned 05. februar 2016 fra:
<http://www.livinglearning.org/PDF%20documents/Veiledningshefte/GSPR%20Veiledningshefte0.pdf>
- Postholm, May B. og Jacobsen, Dag I. (2011). *Læreren med forskerblick. Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter.* Kristiansand: Høyskoleforlaget. Norwegian Academic Press
- Skaalvik, Einar M. og Skaalvik, Sidsel (2005). *Skolen som læringsarena. Selvsoppfatning, motivasjon og læring.* Oslo: Universitetsforlaget
- Utdanningsdirektoratet (2015). *Læreplanverket For Kunnskapsløftet. Grunnskolen.* Oslo: PEDLEX Norsk Skoleinformasjon
- Utdanningsdirektoratet (2012). *Rammeverk for grunnleggende ferdigheter.* [Brosjyre] Oslo: Utdanningsdirektoratet

Vedlegg 1. Intervjuguide

Intervjuguide: om grunnleggende ferdigheter

Tema vi bør komme inn på:

- Forarbeid
  - Forberede elevene
  - Grunnleggende ferdigheter
- Undervisningsopplegg på gården
  - Fokusområder
  - Grunnleggende ferdigheter
- Etterarbeid
  - Refleksjoner knyttet til dagen på gården
  - Grunnleggende ferdigheter